

KASVATUKSEN HISTORIAA KANSAINVÄLISESTI

ISCHE-konferenssien vuosikymmenet

Kasvatuksen historia on tutkimusalana kahden suuremman, kasvatustieteen ja historian väliin jäävä, kumpaankin avautuva kenttä. Toisaalta kasvatukseen, opetukseen ja koulutukseen saadaan tutkimuksellista syvyyttä ajallisen perspektiivin avulla ja toisaalta historiantutkimuksen kohteeksi voidaan valita esimerkiksi koululaitoksen kehitysilmiöitä.

Kahteen suuntaan avoin kenttä tekee tutkijan työn mielenkiintoiseksi. Tosiasia on myös se, että kasvatuksen historian tutkijoiden määrä on vähäinen verrattuna kasvatustieteilijöiden ja historiantutkijoiden määrään.

Suomen kouluhistoriallisen seuran merkitys yhteydenpitofoorumina juontaa osaltaan tutkijoiden erityistilanteesta. Tutkijan työ on osa tiedeyhteisön työtä ja tulee merkitykselliseksi julkistettuna ja jaettuna muiden tutkijoiden kanssa.

Kasvatuksen historian tutkimuksen erityisasema korostuu kansallisella tasolla. Maamme tutkijoiden yhteydet suuntautuvat rajojen ulkopuolelle kansainväliseen tiedeyhteisöön. Lähin yhteydenpitotaho on Pohjoismaiden kasvatuksen historian tutkijat. Tapaamisten määrä on vaihdellut vuosien kuluessa. Vuonna 1987 Turun konferenssi tuotti julkaisun *Läraren i 1900-talets kultur och samhälle*.¹ Hiljaisen välivaiheen jälkeen tutkijakonferenssi pidettiin Tukholmassa vuonna 1998 ja yhteistyön toivotaan jatkuvan. Pohjoismaiset kasvatuksen historian tutkijat muodostavat oman pienoisryhmänsä maailmalla.

Samoin kuin Pohjoismaissa muidenkin maiden kasvatuksen historian tutkijat etsivät laajempaa tiedeyhteisöä. Kasvatuksen ilmiöiden yleismaailmallisuus kansallisen historian läpi nähtynä avautuu tutkimustulosten ja vuoropuhelun avulla yhteiseksi omaisuudeksi.

Kasvatuksen historian tutkijoiden yhteistyön välineenä on ollut vuodesta 1977 ISCHE, International Standing Conference for the History of Education. Professori Martti T. Kuikka on kuvannut kansainvälisten yhteyksien syntyhistoriaa ja taustoja teoksensa *Johdatus kasvatuksen historian tutkimukseen* alkuluvussa.² Hänen mukaansa yhteisen eurooppalaisen tieteellisen tutkimuksen tarve on saanut aikaan tutkimustyön tehostumista ja ollut siten avuksi kasvatuksen historian tutkimukselle myös Suomessa. Vuosittaiset konferenssit, julkaisu-toiminta ja jaostojen työ ovat muodostaneet toiminnan rungon.

Martti T. Kuikka on osallistunut ISCHE:n toimintaan alusta alkaen. Hän on ollut jäsenenä järjestelykomiteassa, Executive Committee ja pitänyt useita mielenkiintoisia esitelmiä. Hän on myös ollut suuntaamassa nuorten tutkijoiden työtä kansainväliseen suuntaan ISCHE:n avulla. Konferenssin toiminta on vakiintunut tärkeäksi osaksi kasvatuksen historioitsijoiden työtä.

1987 Pécs, Unkari

Osallistumiseni ISCHE-konferensseihin aloitin Unkarin Pécsissä, jossa kesällä 1987 pidetty oli järjestyksessä yhdeksäs. Isännyyttä hoiti Janus Pannonius yliopisto. Suomesta oli osanottajia Helsingin ja Joensuun yliopistoista, yhteensä yhdeksän tutkijaa.³ Professori Martti T. Kuikalla oli vastuu työryhmän puheenjohtajana.

Jokaisella konferenssilla on yleisteema, joka tiedetään pari

Suomalaisia pedagogeja Unkarissa. Vas. Simo Seppo, Mikko Ojala, Ilkka Norri ja Kari Tuunainen Joensuun yliopistosta sekä Irina Koskinen, Martti T. Kuikka, Saara Hakaste ja Jouko Kauranne Helsingin yliopistosta.

vuotta aiemmin. Pécsissä aiheena oli *History of international relations in education*.⁴ Esitelmät toimitettiin kokonaisuudessaan osanottajille kolmena niteenä. Toimitustyöstä vastasi konferenssin presidentti Sándor Komlosi. Hän kirjoitti esipuheen lopussa ajankohdan tyylillä:

“Rauhallinen rinnakkaiselo, kansainvälinen ymmärtäminen - kaikki se, mitä suuressa, kansainvälisessä mittakaavassa Suomen Helsinki-sopimuksella, Budapestin kulttuurifoorumilla tai Wienin konferenssilla yritettiin saavuttaa poliittisesti - on pitkään heijastunut kasvatukselliseen ilmapiiriin ja tuodaan esille seuraavissa esitelmissä. Henkilökohtaisesti luulen, että ei ole muuta tietä kuljettavana.”⁵

Vaikuttavalta tuntui ensikertalaisesta suuri tutkijamäärä ja heidän kauttaan erilaiset näkökulmat yhteiseen aiheeseen.

Aatteiden avulla vaikuttamisen voima kasvatettaviin ja henkisten arvojen tavoittamisen vaikeus tutkijan työnä jäi lähtemättömästi mieleen. Työryhmäni puheenjohtajana toimi dr. Harry Higginson Canterburystä. Hänen kanssaan on perheeni ollut yhteydessä myöhemmin ja olemme vierailleet tämän Suomen ystävän ja myös runoilijan kauniissa kodissa.⁶ Esitelmäni käsitteli yhteiskasvatusaateen kansainvälisiä taustoja.⁷

Pécisin konferenssin loppupuolella sai vuoron vuosittain toistuva rituaali, seuraavan vuoden konferenssipaikan esittely. Helteisissä tunnelmissa Joensuuta mainostettiin koko suomalaisten joukon voimin.

1988 Joensuu, Suomi

Joensuun yliopistolle kokoontui vuonna 1988 sekä kasvatuksen historiasta kiinnostuneita että suomalaisuuden puoleensavetämiä tutkijoita. Nyt vuorostaan unkarilaiset saapuivat joukolla sukulaisten luo. Joensuun konferenssi oli yhteisen ponnistelun tulos. Pohjois-Karjala näytti vieraille kappaleen upeaa suomalaista luontoa sekä kulttuuria, johon liittyi mm. ortodoksisen kirkon esittely Uudessa Valamossa.

Vuoden 1988 aihe oli *The social role and evolution of the teaching profession in historical context*.⁸ Esitelmät julkaistiin nytkin kokonaisuudessaan ja niteiden määrä oli noussut kuuteen, sivumäärä oli kaikkiaan yli 1000 sivua. Toimitustyöstä vastasi professori Simo Seppo.

Konferenssin aihe tarjosi yhteisen teeman naishistorian tutkijoille, *Male and female teachers in the history of education, the process of feminization of the teaching profession*. Mukana olivat mm. Birgitte Possing ja Adda Hilden Tanskasta, Dagmar Capková Tsekkoslovakiasta sekä Christina Florin Ruotsista.

Esitelmäni käsitteli mies- ja naisopettajia Suomen oppikouluissa 1780-1860.⁹ Opettajan ammatin muuttuminen naisten tehtäväksi yhdisti muuten erilaisia kansallisia kehityslinjoja.

1993 Lissabon, Portugali

Kun viiden välivuoden jälkeen palasin ISCHE-maailmaan, oli vuorossa XV konferenssi kesällä 1993 Lissabonin yliopistossa. Latinalaisuus eri muodoissaan nousi johtavaksi teemaksi, joka oli *Education Encounters Peoples and Cultures: The Colonial Experience (16th-20th Centuries)*.¹⁰ Konferenssin presidenttinä toimi professori Antonio Novoa. Osanottajajoukko poikkesi muista vuosista, Etelä-Amerikan tutkijat olivat myös mukana. Heidän edessään aukeni eurooppalaisuus ja heille outo tiedeyhteisö. Kun lisäksi yhteinen kieli suurelta osin puuttui, jäi vuorovaikutus usein hymyn varaan. Euroopan laajuisesti ISCHE-yhteyksiin on vuosittain osallistunut joukko italialaisia ja espanjalaisia, samoin ranskalaisia ja belgialaisia tutkijoita. He ovat kuitenkin mukautuneet englannin kielen johtoasemaan. Lissabonissa 1993 kielisuhteet olivat toiset, tilanne oli hämmentävä. Portugalin ja ranskan taito olisi ollut tarpeen. Siirtomaavallan perintö eli konkreettisesti.

Lissabonin tilanne avasi silmät huomaamaan, miten tutkimusperinne on riippuvainen kielestä ja kulttuurista. Toinen huomionarvoinen näkökulma selveni myös, ISCHE-kokousten jatkuvuus. Latinalaisen tutkijayhteisön esittely oli mahdollista kertatapahtumana, mutta pysyvä muutos konferenssin kielikäytäntöön vaatisi valmistelua ja kestävä toteutus veisi vuosia.

Työryhmässä oli aiheena äidinkielen asema kasvatuksessa. Taas kerran saatiin yllättävän samankaltaisia esimerkkejä kansallisen kasvatuksen noususta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Geoffrey J. Giles Floridan yliopistosta työryhmänsä jäsenten kanssa Lissabonin yliopiston edustalla.

riin tukeutumalla. Anita Sarala esitteli Suomen seminaarien kirjoituksen opetusta 1800-luvulla.¹¹ Oma valintani oli oppikoulujen kielikysymykset autonomian ajalla.¹²

Lissabonissa oli voimassa uusi kokouskäytäntö, pidetyistä esitelmistä painettiin vain abstraktit yhtenä niteenä, joka sisälsi myös kolme avausesitelmää. Osanottajien määrä oli suuri, yhteensä 162 esitelmänpitäjää. Syy pelkkien lyhennelmien julkaisuun oli näinollen käytännön sanelema. Lissabonin tilannetta kuvaa myös se, että professori Novoan tervehdys on teoksessa vain portugaliksi ja ranskaksi. Suuri osa esitelmistä jää arvoitukseksi, koska lyhennelmät ovat portugaliksi, espanjaksi tai ranskaksi.

Lissabonista alkoi julkaisusarja PAEDAGOGICA HISTORICA, Supplementary series, volume I, nimeltään *The Colonial Experience in Education. Historical Issues and*

Perspectives.¹³ Valikoima sisältää parhaita näytteitä ISCHE-konferenssin annista järjestäjien valinnan mukaan.

Kokouksen kulttuurianti värittyi Lissabonin maailmannäytelystä, joka oli pidetty edellisenä vuonna. Rutikuivan luonnon polttava päivänpaiste vaihtui illalla lauhaan tuuleen, yhteiset iltatilaisuudet pidettiin avoimen taivaan alla Lissabonin kukkuloilla.

1994 Amsterdam, Hollanti

Vuoden 1994 ISCHE-konferenssin paikkana oli Amsterdam, Vrije Universiteit. Jälleen kerran teema oli laaja, *Education and Cultural Transfer 1500-1994*. Kirjallisessa muodossa tapaamisen anti käsittää yhden jättiniteen, jossa on 8 yleisesitelmän esittely ja noin 140 abstraktia.¹⁴ Julkaisu-vastuu oli järjestelytoimikunnalla kokonaisuutena. Yleisesitelmät julkaistiin jälkikäteen kirjan muodossa edellisen vuoden tapaan, *Education and Cultural Transmission*, volume II.

Konferenssin kielisuhteissa palattiin entiseen käytäntöön, englannin kielen rinnalla myös saksan kieli oli esitelmäkielenä. Kulttuurimuutoksista tyttöjen koulutuksessa keskusteltiin työryhmässä. Aiheenani oli Skandinavian tyttökoulujen ja yhteiskoulujen kulttuurimuutoksista 1700-luvun lopulta.¹⁵ Martti T. Kuikka oli valinnut esitelmänsä aiheeksi itsenäisen Suomen alkukymmenien kulttuurinäkökulmat kansallisesta näkökulmasta.¹⁶

Kulttuuritarjontana oli järjestetty retki Naardeniin, pieneen linnoituskaupunkiin, joka on tullut kuuluisaksi Jan Amos Comeniuksen muiston vaalijana. Comenius haudattiin Naardeniin vuonna 1670. Tutustumiskohteina olivat Comenius-museo ja 1600-luvun linnoitus.

Oppaan ympärillä Naardenissa Hollannissa Martti Kuikka ja muuta ISCHE-konferenssin väkeä. Keskellä Richard Aldrich Lontoon yliopistosta.

1996 Krakova, Puola

Euroopan kulttuurikaupungeista oli vuonna 1996 vuorossa Krakova, ISCHE XVIII kokoontui elokuussa Krakovan yliopistossa. Teemana oli yhteiskunta, *Schooling in Changing Societies: Historical and Comparative Perspectives (c.1750-1996)*.¹⁷ Konferenssin isäntänä toimi itseoikeutetusti professori Czeslaw Majorek. Osanottajamäärä oli noin 160. Krakova sai liikkeelle enemmän suomalaisia kuin pitkään aikaan, yhteensä 8 tutkijaa Helsingin, Turun ja Tampereen yliopistoista.

Olin jo jonkin aikaa odottanut talouskysymyksiä nostettavaksi esille. Krakovassa oli ensimmäisen seminaariryhmän aiheena *Historical Perspectives on the Relationship Between Socio-Economic Change and Education*.¹⁸ Ryhmän osanottajien määrä oli suuri, yhteensä 23 esitelmän pitäjää, mukana

Kirjoittaja yhdessä australialaisen Jillian Trezisen kanssa Krakovan linnan edessä

mm. Osmo Kivinen ja Risto Rinne Turusta. Suurin osa esityksistä painotti sosiaalisia muutoksia. Oma osuuteni käsitteli Lahden kaupungin oppikoulujen talouskysymyksiä tämän vuosisadan alkupuolella.¹⁹ Keskustelu aaltoili yhteiskunnallisista muutoksista opetussuunnitelmiin, paljoakaan en saanut irti koulujen käytännön taloudesta.

Koska työryhmät työskentelivät yhtä aikaa, jäi tilaisuutta kuunnella muiden ryhmien keskusteluja olemattoman vähän, mikä on konferenssien ikuisuus kysymyksiä. Jälkikäteen on vaikea palata aiheeseen pelkkien abstraktien perusteella. Tilannetta helpotettiin Krakovassa lisäämällä kaikille yhteisiä yleisesitelmää, niitä oli yhteensä 13. Tulos oli oikeansuuntainen. Abstraktikirja sisältää myös lyhennelmät yleisesitelmistä. Jälkikäteen ilmestyi Volume IV konferenssin teeman nimellä.²⁰ Tällä kertaa oli toimituskunta yhdistänyt yleisesitelmät ja valikoiman seminaariryhmien esitelmistä yhdeksi teokseksi.

Martti T. Kuikan esitelmä käsitteli reformipedagogiikan suuntauksia Suomessa 1960-1990.²¹ Montessori, Steiner,

Freinet ja Neill sijoittuivat suomalaisen koulunuudistuksen taustaan. Muutosten poliittiset kytkennät käyvät myös selvästi ilmi. Anja Heikkinen Tampereen yliopistosta esitti ammattikoulutuksen muutoksista Suomessa.²²

Kaupungin vanhasta kulttuurista valottui kuuluisien tutkijoiden työympäristö vuosisatojen ajalta sekä toisen maailmansodan julmuus puolalaisen älymystön kohtaloissa.

1997 Maynooth, Irlanti

Seuraava vuoden aihe oli haastava *Faiths and Education*.²³ Paikka oli aiheenmukaisesti arvokas National University of Ireland, Maynooth. Roomalaiskatolisen kirkon sisällä Irlannin katolinen kirkko omaa itsenäisen kansallisen aseman. Yliopisto Maynoothissa, Dublinin ulkopuolella kouluttaa papit Irlannin katoliselle kirkolle. Yliopiston vakituksena vieraina nähdään Rooman paavi, joka suorittaa pappisvihkimykset. Yliopiston kaunis campus ruusutarhoinen samoinkuin kappeli ja holvikäytävät henkivät perinteitä ja rauhaa. Konferenssin presidenttinä toimi professori John Coolahan.

Työryhmäni aiheena oli *Faiths and State* ja esitelmäni sisältönä kirkon ja koulun suhteet Suomessa autonomian aikana.²⁴ Martti T. Kuikka esitti uskonnon opetuksesta suomalaisessa opettajakoulutuksessa 1863-1895.²⁵ Kaikkiaan abstrakteja on painetussa julkaisussa 130. Yleisesitelmää ei tällä kertaa koottu yhdeksi julkaisuksi.

Kun edellisenä vuonna kaipasin turhaan keskustelua koulun taloudesta, niin nyt valtion, uskonnon ja koulutuksen yhteisliitoksesta sukelsi esille vilkas keskustelu koulun talouskysymyksistä ja rahasta! Uskontojen ja eri uskovien suhde kasvatukseen oli aihe, joka oli odottanut vuoroaan ja sopivaa ilmapii-riä. Pohjois-Irlannin satojen vuosien ristiriidat katolisten ja protestanttien välillä välittyivät esitelmien kautta kuulijoille

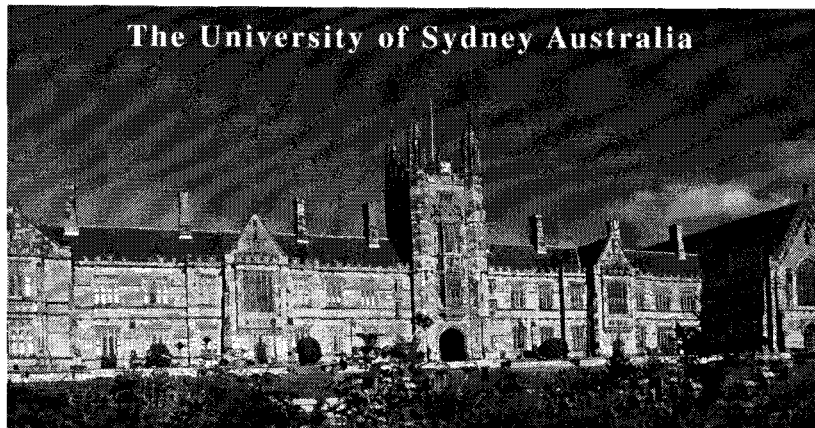
ja isäntäväki keskittyi kuvaamaan Irlannin uskonnollista monimuotoisuutta. Juutalaisten tutkijoiden mukanaolo väritti myös keskusteluja.

Eri maiden tutkijoiden painotukset ja yritykset tulla ymmärrettyksi saivat minut kehrittelemään edelleen jo aiemmin mielesäni syntynyttä ideaa "Kasvatuksen maantieteestä", "Geography of Education". Voidaan kysyä, onko olemassa mahdollisuutta tasapuoliseen näkemykseen kasvatuksen historiasta, sillä jokainen tutkija on sidoksissa omaan maahansa, kansaansa, kieleensä, tutkimusyhteisöönsä ja tutkimusperinteeseensä. Siksi eri maiden tutkijat ovat erilaisessa asemassa toisiinsa nähden. Meidän suomalaisten pitää ponnistella tullaksemme ymmärretyksi, sillä vieraan esityskielen lisäksi tulee maamme pohjoinen sijainti ja historialliset vaiheemme. Tärkeä elementti tutkijoiden tapaamisessa tulisi olla eläytyminen muiden esittäjien kasvatuksen maantieteeseen.

Irlanti ei olisi ollut historiansa arvoinen, ellei se olisi esitellyt, vaikkakin pikaisesti, kirkollisen opetuksen alkuperäistä jäämistöä, Glendalough'n luostaria vehreässä laaksossa. Irlantilaisen puutarhakulttuurin helmiä olivat ruusutarhat Powerscourtin linnassa. Kirjallisuutta esitteli Nobel-runoilija Seamus Heaney lukemalla omia runojaan. Unohtumaton elämys oli myös irlantilaisen musiikin ja tanssin ilta. Maynoothissa tehtiin ISCHE:n yleiskokouksessa päätös vuoden 1999 konferenssin pitopaikaksi Sydney. Australian valinta oli historiallinen, sillä ensi kertaa kokoontumispaikaksi tuli Euroopan ulkopuolinen yliopisto.

1999 Sydney, Australia

Sydneyn konferenssi 12.-16.7.1999 muodostui jälleen ainutlaatuiseksi elämykseksi vertaistensa sarjassa. University of Sydney tarjosi englantilaistyylliset puitteet, tämä Australian

Sydneyn yliopiston englantilaistyylinen päärakennus 1850-luvulta. Täällä pidettiin ISCHE:n konferenssi v. 1999.

ensimmäinen yliopisto perustettiin vuonna 1852. Sen päärakennus ja suljettu pihapiiri kellortorneineen on kuin Oxfordin yliopiston kopio. Keskuspaikkana oli Kasvatustieteen laitos, moderni ja toimiva työympäristö.

ISCHE XXI:n presidenttinä toimi professori Geoffrey Sherington ja hänen avukseen oli organisoitu tutkijoita muista Australian yliopistoista. Osanottajia oli eniten Australiasta ja Uudesta Seelannista. Muut tutkijat edustivat Eurooppaa, Pohjois-Amerikkaa ja Aasiaa. Euroopasta osanottajia oli eniten Britaniasta ja Hollannista. Yhden edustajan varassa olivat Saksa, Unkari, Viro ja Suomi. Enemmän kuin ennen tunsin kuuluvani skandinaaviseen ryhmään. Konferenssin työtavat olivat perinteisiä, seminaariryhmiä ja yleisluentoja. Tällä kertaa konferenssin ohjelma ja esitelmien lyhennelmät oli koottu kirjaksi, joka jaettiin paikan päällä. Toimitustyön oli tehnyt Craig Campbell Sydneyn yliopistosta.²⁶

ISCHE-konferenssit ovat alkaneet suuntautua kohti suuria teemoja. Monien eri siirtolaisryhmien ja alkuperäiskansan asuttamaa Australiaa ajatellen yleisteemaksi oli valittu *Educ-*

ation and Ethnicity. Tutkimusten valtaosa käsitteli pienen vähemmistön kasvatuksellista ja koulutuksellista asemaa suuremman valtaväestön rinnalla ja ehdoilla. Valaisevia esimerkkejä aihevalinnoista ovat Tanya Fitzgeraldin esitys Uuden Seelannin maorinaisten koulunkäynnin vaikeuksista²⁷ ja Jillian Trezisen Australian aboriginaalien asemasta²⁸. Samoin käsiteltiin eurooppalaista alkuperää olevien kansanryhmien kasvatusta vieraassa ympäristössä esimerkkeinä Rolf Sjöströmin tutkimus ruotsalaisista Karibialla²⁹ ja Daniel Lindmarkin tutkimus Ruotsin luterilaisista siirtolaisista 1600-luvun Amerikassa.³⁰ Kay Whitehead kirjoitti saksalaisista Australiassa³¹ ja Geoffrey Sherington englantilaisista Australiassa³². Vastaa- vasti yhden valtion rajojen sisällä asuvien etnisten ryhmien keskinäisiä suhteita valotettiin useissa tutkimuksissa, mm. Joseph Zajdan Venäjän kouluoloista³³, Yuval Drorin israelilaisesta integraatiosta³⁴ ja Henry W. Hodyshin esimerkki Kanadasta³⁵.

Suomen kasvatuksen historiasta avautui luontevasti omaksi aiheekseni Lapinmaan näkökulma nimellä *Between two cultures, Jacob Fellman as an educator of the Finnish Lapps in the beginning of the nineteenth century*³⁶. Samalla kuvasin koko saamelaisaluetta, myös Ruotsin ja Norjan Lappia. Uumajan yliopiston tutkijoiden kanssa oli antoisaa tehdä yhteistyötä. Tuuli Forsgren lähestyi saamelaisuutta kielitieteestä käsin nimellä *Colonialism and language: Two aspects*³⁷ ja Sölve Andersen *Schooling under totally new conditions*³⁸. Yhdessä yritimme saada australialaisia kollegojamme ymmärtämään saamelaiden elinympäristöä ja koulutusoloja. Tuntui siltä, että pohja ymmärrykselle puuttui, koska vertailukohtaa maantieteellisistä oloista ei ollut. Konferenssin pääteema painottui niin monella eri tavalla, että muutamassa päivässä oli mahdotonta omaksua kaikkea muiden tutkijoiden esityksistä. Painetut lyhennelmät merkitsivät enemmän kuin ennen, sillä konferenssin työskentely poikkesi aiemmasta käy-

tännöstä. Seminaari-istuntoja pidettiin samanaikaisesti kuudessa paikassa, kaksi esittäjää kerralla. Ajan-käytöllisesti päästiin tehokkuuteen, mutta valinta siitä, ketä meni kuulemaan, tuli entistä vaikeammaksi. Kun lisäksi esitelmiä kokonaisuudessaan ei ollut ollenkaan monistettuna, jäi tieto pelkän abstraktin varaan. Järjestelyllä vältettiin tosin tuhlausta ja hukkaan heitettyjä monisteita. Myöhemmin julkaistavaan valikoimaan pääsee vain pieni osa esitelmistä. Uutena vaihtoehtona esiteltiin mahdollisuutta saada esitelmät kokonaisuudessaan Internetiin ja siten laajalti luettavaksi. Toivottavasti järjestelyllä on tulevaisuutta.

Konferenssin ohjelmassa oli uutta myös se, että retkipäivä oli sijoitettu viikon keskelle. Keskiviikkona matkustettiin busseilla eukalyptusmetsien halki pohjoiseen. Newcastlen yliopiston kasvatustieteen laitos ja professori John Ramsland toimivat isäntinä. Yleisesitelmän ja aboriginaalisen tanssiesityksen lisäksi ohjelmaan sisältyi konsertti kaupungin konserttitalossa. Australian talvisää näytti myrskyisän puolensa sateena ja tuulena.

Konferenssin pääteemaan palattiin vielä loppuarvioinnissa. Seminaariryhmien puheenjohtajat nostivat esille kysymyksen: Mitä on etnisyys? Eräät heistä kaipasivat lisää käsitteen määrittelyä. Ajatus herätti kuulijoissa ristiriitaisiakin tunteita, sillä kukin kirjoittaja oli käsitellyt aihetta omasta näkökulmastaan. Toisaalta suuri kysymys synnytti uuden hedelmällisen lähtökohdan, loppu saattaa muuttua uudeksi aluksi, tutkimustyö jatkuu.

Etnisyys on mielestäni käsite, joka koskee kaikkia, mutta nostetaan helposti määrittelyn pohjaksi vedettäessä rajaa pienempiin, poikkeaviin kansanryhmiin. Etsitään kuvaa itsestä ja kuvaa muista. Voidaan vain todeta, että vaikeus itsearviointiin on yleismaailmallista.

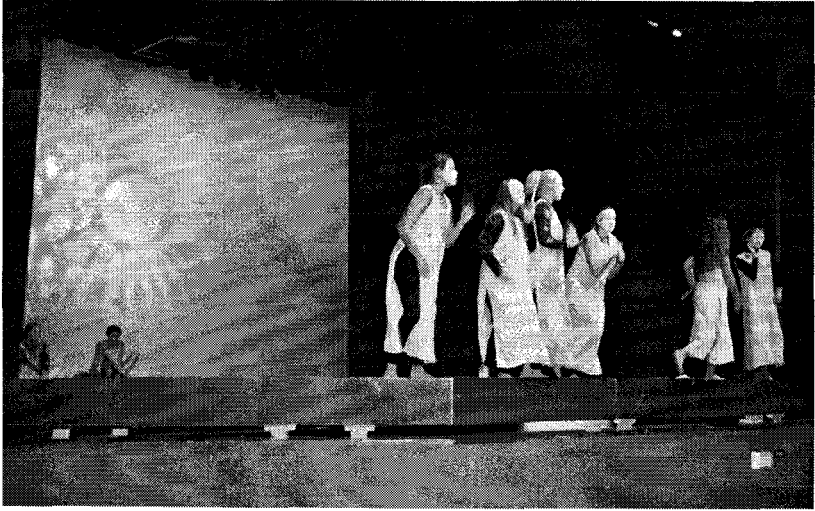
Eräät esitelmät sisälsivät pohdintaa etnisyydestä. Esimerkiksi professori Christoph Lüth Potsdamin yliopistosta esitel-

mässään *Cosmopolitanism, appreciation of the different and radical exclusion: On the discussion about people, nations, culture and education in Germany in the 18th and 19th centuries* keskittyi etnisyyden tasoihin saksalaisessa tutkimuksessa 1780-1820.³⁹ Etnisyyden tasoja olivat kansa, valtio, etninen ryhmä sekä etninen enemmistö ja vähemmistö. Suhteet eri ryhmien välillä muuttuivat filosofisten ja historiallisten näkemysten mukaan ja vaikuttivat kasvatuksen järjestämiseen.

Alkuperäiskansojen tutkimusta käsitteli professori John Lester Newcastle'n yliopistosta.⁴⁰ Hän piti aiheesta yleisesitelmän nimeltä *The struggle for a safe, respectful and productive Indigenous space in academic research*.⁴¹ Hän aloitti esitelmänsä toteamalla: "Alkuperäiset australialaiset, kuten alkuperäisväestö muuallakin maailmassa, ovat vihaisia ja väsyneitä kaikesta kokeilusta, mittaamisesta, väittelystä ja todistelusta, jota heistä on käyty tieteen nimissä. Viimeaikainen alkuperäistutkijoiden esiintulo on rohkaissut miettimään uudelleen käytettyä tutkimusparadigmaa".⁴² Lesterin mukaan eettisiä linjoja alkuperäisväestön tutkimuksessa alettiin etsiä 1980-luvun alkupuolelta. Koska hän itse kuuluu aboriginaaleihin, Kooreihin, hän on itse elämänmatkallaan muuttunut tutkittavasta tutkijaksi.

Newcastle'n yliopistossa sijaitsee Umulliko Indigenous Higher Education Centre. Keskuksen jatkokoulutusohjelmassa oli vuonna 1998 yhteensä 12 alkuperäiskansoihin kuuluvaa opiskelijaa.⁴³ Lester tiivistää tutkimustuloksensa oman kansansa keskuudessa tekemästään työstä kuuteen kohtaan, joita tutkimuksessa tarvitaan:

- Käsitteellistäminen / Tutkimustarve
- Tuki tutkimukselle
- Tutkimuksen kehittäminen / Metodologia
- Rahoitus
- Tutkimusprosessin johto

Aboriginaalien tanssiryhmä esiintyi konferenssilaisille Newcastle'n yliopistossa, jonka kasvatustieteiden professori John Ramsland oli yksi Sydneyn konferenssin isännistä.

- Tutkimustulosten valvonta ja/tai tutkimuslöydösten omistus.

Lester sanoi esitelmänsä loppuksi: ”Nyt tulee keskittyä maailmanlaajuisesti syntyperäisväestön oikeuksiin, koska taloudellisen globalisaation myötä perinteistä, kulttuurista ja intellektuaalista omistusoikeutta tullaan pahoinpitelemään, jäytämään ja nujertamaan”. Lester näkee länsimaisten laillisuusnormeille ja standardeille perustuvien sopimusten hävittävän syntyperäisen väestön kulttuuriperintöä kiihtyvällä vauhdilla. Synkässä tilanteessa hän näkee valoa tutkimustyöstä. Miten mahtaisi Lesterin kuuden asteen malli sopia saamelaistutkijoiden oppaaksi?⁴⁴

Lesterin luento edelsi Newcastle'n yliopiston opiskelijoiden tanssiryhmän, Aboriginal Dance Troup, upea esitys. Pienin elein ja olennaista etsien he ilmensivät valloittavasti kenguruja, käärmeitä, krokotiileja ja muita Australian eläi-

miä. Musiikki täydensi vaikutelmaa alkuperäisyydestä.

ISCHE-konferenssijärjestelmä on kunkin isäntämaan olosuhteisiin sopeutuva järjestelmä. Päävastuun kantajia ovat vuosittain järjestävä yliopisto yhdessä maan muiden yliopistojen kanssa. Myös paikallinen kasvatuksen historian tutkimusseura on yleensä mukana, samoin kasvatuksen hallinnon eri tasot. Oman lukunsa muodostaa taloudellinen sektori, sekä järjestäjille että osanottajille. Vuosien varrella on ISCHE-konferensseihin liittynyt myös joitakin työryhmiä, jotka kokoontuvat ennen tai jälkeen varsinaisen tapahtuman. Tällä hetkellä toiminnassa ovat yhteiskasvatuksen työryhmä, Standing working group for gender sekä varhaiskasvatuksen työryhmä, Standing working group for early childhood. Ehkä korvaamattominta antia ovat virallisen ohjelman väliaikoina tapahtuvat kollegojen kanssa käytävät keskustelut, joiden pohjalta syntyy saman aiheen tutkijoiden yhteyksiä.

ISCHE-konferensseihin kuuluu aina seuraavien vuosien työn suunnittelua, niin nytkin. Vuoden 2000 konferenssi tullaan pitämään Espanjan Alcalassa, jonka yliopisto on vuodelta 1293 ja joka on kirjailija Miguel de Cervantesin kotikaupunki. Teemana on luontevasti *Books and Education*.⁴⁵ ISCHE XXII -esitteen kannessa on labyrintti ja alkulehdellä perustelut: ”Tunnuksemme on labyrintti, ihmisen seikkailun universaali merkki. Me luotamme siihen, että kasvatusta antaa meille varman ja välttämättömän langan, jonka avulla löydämme tiemme sekasorron labyrintissa”.

Myös vuoden 2001 kokoontumisesta on sovittu ja valmistelut meneillään, konferenssi tullaan pitämään Birminghamissa, Englannissa teemana kaupungistumisen suhde kasvatukseen. Vuodesta 2002 on alustavasti sovittu Pariisin yliopiston kanssa, teema on vielä avoinna.

Suomalaiset kouluhistorian tutkijat ovat saaneet ISCHE-konferensseista tukea ja vaikutteita työlleen. Ehkä vieläkin tärkeämpänä voidaan pitää mahdollisuutta tiedottaa Suomen

kasvatusoloista ja omaleimaisuudesta osana Eurooppaa. Myös tiedon vieminen maailmalle Suomessa suoritettavasta kasvatuksen historian tutkimuksesta rikastuttaa kansainvälistä tiedeyhteisöä sekä antaa samalla kotoiselle tutkimuskentälle uskoa tulevaisuuteen.

VIITTEET

1. Läraren i 1900-talets kultur och samhälle -julkaisun ovat toimittaneet Taimo Iisalo ja Risto Rinne.
2. Kuikka, M.T. 1991. s.9-10
3. Conference Papers, 1987. List of participants 7-17
4. Conference Papers, 1987. I-III
5. Conference Papers, 1987. Preface, 2.
6. Henry Higginsonin usein kasvatusaiheisia runoja on ilmestynyt Philip Bennettan Chilhamissa, Kentissä toimittamassa Community of Poets -julkaisusarjassa sekä Erwin Reinerin Wienissä toimittamassa Neuphilologishe Nachlese -julkaisusarjassa. Higginsonin päätutkimusaihe on Michael Sadlerin elämäntyö.
7. Conference Papers, 1987. I. Hakaste, S. 235-244
8. Pääteema jakaantui kuuteen alateemaan, joista jokainen sai oman julkaisunsa. Jokaisessa osassa on sama esipuhe, jossa alateemat luetellaan. Conference Papers, 1988. Foreword.
9. Conference Papers, 1988. Volume V. 133-142.
10. ISCHE XV, 1993. Lectures-Abstracts.
11. ISCHE XV, 1993.337 Sarala, A. Teaching of writing at Finnish teacher training colleges in 1863-1895.
12. ISCHE XV, 1993.219 Hakaste, S. Education and language issues in the Finnish secondary schools during the 19th century.
13. Supplementary Series on hollantilaisen Gentin yliopiston-

julkaisusarja ja sitä tukee mm. Hollannin tiedeakatemia, KNAW. Sarjassa ovat ilmestyneet ISCHE-konferenssien valikoidut esitelmät vuodesta 1993. PAEDAGOGICA HISTORICA, Supplementary Series, 1995. Volume I.

14. ISCHE XVI, 1994. Abstract book & Note book.

15. ISCHE XVI, 1994.76 Hakaste, S. Cultural transfer in male and female educational relations in Scandinavian girls' schools and coeducational secondary schools from the end of the 18th century.

16. ISCHE XVI, 1994. Kuikka, M.T. Education and cultural transfer in Finland in the 1920's and 1930's.

17. Seminaariryhmiä oli kaikkiaan viisi, myös abstraktit on painettu ryhmittäin. ISCHE XVIII, 1996.

18. ISCHE XVIII, 1996. 37-73.

19. ISCHE XVIII, 1996.46 Hakaste, S. Secondary Education in a Small Finnish Town Lahti during the First Half of the 20th Century.

20. PAEDAGOGICA HISTORICA, Supplementary Series, 1998. Volume IV.

21. ISCHE XVIII, 1996.153 Kuikka, M.T. The Effect of Reform Pedagogies in Finland in 1960-1990.

22. ISCHE XVIII, 1996.212 Heikkinen, A. Vocational Education and Social Change in Finland.

23. ISCHE XIX, 1997. Book of Abstracts.

24. ISCHE XIX, 1997. Hakaste, S. The Relations between the Church and the School in Finland during the Autonomy 1809-1917.

25. ISCHE XIX, 1997. Kuikka, M.T. Religious instruction and education in Finnish teacher training from 1863 to 1895.

26. ISCHE XXI, 1999. Education and Ethnicity. University of Sydney, Australia.

27. ISCHE XXI, 1999.52 Fitzgerald, T. Becoming useful: Maori girls' experiences of schooling 1823-1835.

28. ISCHE XXI,1999.93 Trezise,J. Migration, ethnicity and education in Australian women's magazines of the mid-twentieth century.

29. ISCHE XXI,1999.88 Sjöström,R. Conquer and educate: Swedish colonialism in the Caribbean.

30. ISCHE XXI,1999.69 Lindmark,D. Textbooks for Swedish Lutherans in colonial America: Incorporation in a national literary culture or creation of a Swedish-American identity?

31. ISCHE XXI,1999.104 Whitehead,K. German schools and teachers in Nineteenth century South Australia.

32. ISCHE XXI,1999.87 Sherington,G. Fairbridge farm schools: English colonies in Twentieth century Australia.

33. ISCHE XXI,1999.106 Zajda,J. The re-invention of new ethnic traditions in Russian schools.

34. ISCHE XXI,1999.49 Dror,Y. International historical lessons for educational integration and ethnicity from the Anne Frank Haven (1956-1990s) at kibbutz Sasa in Israel.

35. ISCHE XXI,1999.63 Hodysh,H.W. Perceptions of ethnicity in Canadian education: The periodical as an archival source.

36. ISCHE XXI,1999.60 Hakaste,S. Between two cultures: Jacob Fellman as an educator of the Finnish Lapps in the beginning of the Nineteenth century.

37. ISCHE XXI,1999.54 Forsgren,T. Colonialism and language: Two aspects.

38. ISCHE XXI,1999.43 Andersen,S. Schooling under totally new conditions.

39. ISCHE XXI,1999.70 Lüth,C. Cosmopolitanism, appreciation of the different and radical exclusion: On the discussion about people, nations, culture and education in Germany in the 18th and 19th centuries.

40. Professori John Lester on Australian johtavia syntyperäiskansan opiskelijoiden kouluttajia ja opetuksen uranuurtajia.

Hiljattain hänet nimitettiin alkuperäiskansan opintojen, Aboriginal Studies, oppituolin haltijaksi Newcastle'n yliopistoon. Hän on ollut mukana myös ammattikoulutuksen järjestämisessä New South Walesissa.

ISCHE XXI,1999.33

41. ISCHE XXI,1999.33 Lester,J. The struggle for a safe, respectful and productive Indigenous space in academic research.

42. Lester,J.1999. The Struggle... esitelmämoniste. sivut 1-12. Lopussa on kirjallisuusluettelo. Lester käyttää pääsääntöisesti Australian alkuasukkaista nimitystä "indigenous"="syntyperäinen" ja harvemmin tunnetumpaa "aboriginal" = "alkuperäinen". Itä-Australiassa, New South Walesissa syntyperäiset asukkaat käyttävät itsestään nimitystä "Koori".

43. Lester,J.1999.2

44. Korkeakoski,E.1997.84-85 Suomen yliopistoissa opiskeli 49 äidinkieltään saamenkielistä opiskelijaa vuonna 1996.

45. ISCHE XXII,esite. Esitteen kannessa on labyrintti, jonka on suunnitellut espanjalainen taiteilija E.Urculo.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Conference Papers for the 9th Session of the International Standing Conference for the History of Education.1987. HISTORY OF INTERNATIONAL RELATIONS IN EDUCATION. Volumes 1-3. Edited by Sandor Komlosi. Pécs, 31st August to the 3rd September 1987.

Conference Papers for the 10th Session of the International Standing Conference for the History of Education.1988. THE SOCIAL ROLE AND EVOLUTION OF THE TEACHING PROFESSION IN HISTORICAL CONTEXT. Volumes I-VI.

Edited by Simo Seppo. Joensuu 25-28 July 1988 Joensuun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunnan selosteita N:ot 23-28. Joensuu 1988.

ISCHE XV EDUCATION ENCOUNTERS PEOPLES AND CULTURES: THE COLONIAL EXPERIENCE (16th-20th centuries).1993. Lectures-Abstracts. Conferências-Resumos. Lisbon, 21-25 July 1993.

ISCHE XVI EDUCATION AND CULTURAL TRANSFER 1500-1994. Abstract book & Note book. August 10-13,1994. Vrije Universiteit, Amsterdam, The Netherlands.

ISCHE XVIII SCHOOLING IN CHANGING SOCIETIES, HISTORICAL AND COMPARATIVE PERSPECTIVES (c.1750-1996). Abstracts.Edited by the Local Organizing Committee. Krakow, August 6-9, 1996.

ISCHE XIX "FAITHS AND EDUCATION" Book of Abstracts. 3-6 September 1997. National University of Ireland, Maynooth.

ISCHE XXI EDUCATION AND ETHNICITY. Programme and abstract book. Monday 12 to Friday 16 July 1999. University of Sydney, Australia.

ISCHE XXII EL LIBRO Y LA EDUCACION / BOOKS AND EDUCATION. Alcala 6/9 Septiembre 2000. Konferenssi-site.

Korkeakoski,E.(toim.) 1997. Saamelaisten koulutuksen tila peruskoulussa ja lukiossa. Arviointi 5/97. Opetushallitus. Helsinki.

Kuikka,M.T. 1991. Johdatus kasvatuksen historian tutkimukseen. Otava. Keuruu.

Lester,J. 1999. The Struggle for a Safe, Respectful and Productive Indigenous Space in Academic Research. Education and Ethnicity. XXI International Standing Conference for the History of Education. Sydney, Australia 12-16th July 1999. Esitelmämoniste.

Läraren i 1900-talets kultur och samhälle. 1988. Nordisk utbildningshistorisk forskarträff i Åbo den 18-19 augusti 1987. Redigerad av Taimo Iisalo och Risto Rinne. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja B:26.

PAEDAGOGICA HISTORICA 1996 Supplementary series, volume II. International journal of the history of education. Education and Cultural Transmission. Historical Studies of Continuity and Change in Families, Schooling and Youth Cultures. Editors: Johan Sturm, Jeroen Dekker, Richard Aldrich and Frank Simon. Gent.

PAEDAGOGICA HISTORICA 1998 Supplementary series, volume IV. International journal of the history of education. Schooling in changing societies: Historical and comparative perspectives. Editors Czeslaw Majorek, Erwin V. Johanningmeier and Frank Simon in collaboration with William Bruneau. Gent.